

Kuunteluraportti

Pentti Stenman, Jarkko Arjatsalo

1920—30-luvulla radio oli Suurta ja Ihmeellistä. Pitkien matkojen radioyhteyksien luonteesta ei tiedetty paljonkaan, ja radioasemat panivat suurta painoa kuuntelijoiltaan saamilleen raporteille. Tietojen lisääntyttyä lyhytaaltojen leviämisestä sekä suurimpien asemien ryhdyttävä käyttämään yhä enemmän ammattimaisten valvontasemien apua, satunnaisten, kuuntelijoilta saatavien raporttien merkitys on asemille vähentynyt. Tästä huolimatta suurin osa radioasemista antaa arvoa hyvälle ja yksityiskohtaisille raporteille sekä vahvistaa asemansa kuulemisen kirjeellä tai kortilla.

Ulkomaanlähetyksen raportointi

Kuunteluraportin ensisijaisena tarkoituksena on auttaa radioasemaa sen pyrkiessä tavoittamaan kuulijakuntansa mahdollisimman hyvin. Radioasemat toivovat kuulijoiltaan sekä ohjelmien sisällön arvostelua ja ehdotuksia ym. että kuunteluraportteja pohjaksi lähetyksaikojen ja taajuuksien suunnittelulle.

Vuonna 1969 European DX-Councilin kuunteluraporttikomitea julkaisi tulokset kyselystä, jossa 54 yleisradioasemaa oli pyydetty ilmoittamaan mielipiteensä erilaisista kuunteluraportteihin sisältyvistä tiedoista. Kyselyyn vas-

tanneiden 21 ulkomaanlähetyksiaseman antamien vastausten perusteella komitea suositti kuunteluraporttien vähimmäisvaatimuksiksi seuraavia:

- Raportoijan nimi selvästi kirjoitettuna
- Aseman nimi
- Taajuus kHz:nä
- Päivämäärä ja aika GMT:n mukaisina
- Ohjelman kieli
- Ohjelman yksityiskohtia vähintään 15 minuutin ajalta
- Kuuluvuuden laatu SINPO:n avulla
- Häiritsevien asemien kuvaus
- Vastaanottimen tyyppi
- Antennin tyyppi.

Esitetyt vähimmäisvaatimukset käyvät hyvin yhteen myös aikaisemmin radioasemien, DX-järjestöjen ja kuuntelijoiden esittämien mielipiteiden kanssa.

Oheinen SDXK:n lomakkeelle laadittu malliraportti täyttää em. minimivaatimukset. Raporttilomakkeen käyttäminen on siis takeena siitä, ettei mitään oleellista pääse jäämään pois raportista. Käymme nyt lävitse oheisen raporttilomakkeen täyttämisen kohta kohdalta. Esityksen voi soveltaa myös muunlaisen raporttiin, esim. kirjoitettaessa raportti kokonaan itse ilman raporttilomaketta.

1) Raportoitavan *aseman nimi ja osoite*. Osoitteen löytää helposti vii-

REPORT OF RECEPTION

1 _____ 2 _____ 1972

Dear Sirs,

I had the pleasure of listening to your station 3 broadcast on 4 kilohertz in the 5 metre band on the 6 of 8 1972 from 7 GMT to 7 GMT.

Receiver: 8 Antenna: 9 SINGO 10

Reception conditions:

	Signal strength	Interference	Noise	Propagation disturbance	Overall merit
5	excellent ☐	nil ☐	nil ☐	nil ☐	excellent ☐
4	good ☐	slight ☐	slight ☐	slight ☐	good ☐
3	fair ☐	moderate ☐	moderate ☐	moderate ☐	fair ☐
2	poor ☐	severe ☐	severe ☐	severe ☐	poor ☐
1	very poor ☐	extreme ☐	extreme ☐	extreme ☐	unsatisfactory ☐

Interfering station 11 on 11 MHz

Additional remarks on reception 12

GMT 13 **Details of the programme:**

Thank you for your programme! I should be very pleased to receive your verification.

Yours sincerely,

Name 14

Address _____

— FINLAND

Kuva 55. Suomen DX-Kuuntelijat ry:n raporttilomake. Numerot viittaavat tekstiin.

meisimmästä WRTH:n painoksesta. Tavallisesti osoite myös kuulutetaan lähetyksissä. Ainakin isoimmille asemille riittää yksinkertainen osoite, esim. aseman nimi, kaupunki ja maa. Oikea osoite on luonnollisesti vielä tärkeämpi kirjekuoressa.

Yleensä riittää, että raportti osoitetaan ko. asemalle yleensä, ei siis esim. jollekin siellä työskentelevälle henkilölle. Isot asemat ovat sokkeloisia laitoksia, ja jos raportti on osoitettu sellaiselle osastolle, joka ei käsittelekään

kuunteluraportteja, vastauksen saaminen voi viivästyä.

2) Raportin kirjoittamisen päiväys. On aina pyrittävä kirjoittamaan raportti mahdollisimman pian kuuntelun jälkeen, mieluummin jo samana päivänä. Nopeus raportin kirjoittamisessa ja toimittamisessa perille on tärkeätä, jotta raportista olisi jotakin hyötyä radioasemalle. On myös hyödyllistä, että raportin kirjoittamisen päivämäärä ja kuuntelupäivämäärä ovat samoja. Tällöin eivät esim. QSL:ää kir-

joitettaessa nämä kaksi päivämäärää pääse sekaantumaa ja aiheuttamaan siten sekua kuuntelijan muistiinpanoissa.

Kirjoita kuukausi aina kirjaimin, koska järjestysluvun käyttö voi aiheuttaa sekaannusta. Esimerkiksi meille on päivänselvää, että 6/7 merkitsee 6. heinäkuuta, mutta sen sijaan USA:ssa se tulkitaan 7:nneksi kesäkuuta! Toinen mahdollisuus on käyttää roomalaisia numeroita osoittamaan kuukautta (esim. 6. VII), mutta tässäkin tapauksessa emme voi olla varmoja, että se ymmärretään kaikkialla. Kansainvälisen normijärjestön, ISO:n, suosittamaa tapaa vuosi-kuukausi-päivä ei vielä käytetä niin yleisesti, että sitä voisi suositella käyttöön raportissa.

3) Lähettimen *kutsukirjaimet*, aseman nimen lyhenne tai sijaintipaikka. Kohdan voi jättää myös tyhjäksi.

4) Aseman *taajuus* kilohertseinä. Taajuuden voi saada joko aseman kuulutuksesta tai WRTH:n uusimmasta painoksesta tai ottamalla taajuuden selville jollakin muulla taajuuden määrittelykeinolla (ks. s. 51). Kahteen ensiin mainittuun keinoon sisältyy aina riski, että käytettävä taajuus on niin uusi, että siitä ei ole vielä tietoa aseman kuuluttajilla, saati sitten WRTH:ssa (tällainen ei ole suinkaan ainutlaatuista — aseman sisäiset tietoyhteydet lähettimistä huolehtivan teknisen puolen ja toisaalta ohjelmapuolen välillä eivät aina ole niin hyvässä kunnossa kuin ne voisivat olla). Mikäli varmasti toteat, että aseman todellinen taajuus poikkeaa kuulutetusta, siitä voi mainita erikseen raportin kohdassa "Additional remarks on reception" tai erillisessä kirjeessä. Toisaalta, mikäli ei ole varma lähetystaajuudesta, tästäkin on syytä mainita raportissa varmuuden vuoksi.

5) *Kaista*. Tarkan aallonpituuden kirjoittaminen ei ole tarpeen (joskaan

ei kiellettykään), koska taajuus ilmaisee saman asian täsmällisemmin.

6) *Kuuntelupäivä* merkitään GMT:n mukaisesti. Tämän vuoksi on oltava tarkkana, kun kuuntelu osuu välille 22—24 GMT, jolloin Suomessa on jo siirrytty seuraavaan päivään. Jos kuuntelu ulottuu GMT:n puolenyön molemmille puolille, raporttiin voi merkitä molemmat päivämäärät.

7) *Kuuntelu-aika* samoin GMT:nä. Raportoinnin kokonaisajan ehdottomaksi minimiksi monet radioasemat suosittavat 15 minuuttia, mutta pidempi kuuntelu-aika on aina eduksi.

Mikäli käytettävissä oleva kello ei ole ehdottoman tarkka, sen näyttämä tulisi tarkistaa ennen kuunteluun ryhtymistä joka kerta jonkin tarkkan aikamerkin perusteella.

8) *Vastaanotintiedot* ovat tärkeitä, jotta radioasema voi arvioida laitteen vaikutuksen kuuluvuuden laatuun. Mitä täydellisemmät tiedot vastaanotinnesta on annettu (merkki, malli, tyyppi, valmistusvuosi, putkien tai puoli-johteiden lukumäärä yms.), sen parempi. Usein kyllä riittää pelkästään maininta, onko kyseessä matkaradio, tavallinen kotivastaanotin vai liikennevastaanotin. Mahdollisista kuuluvuuteen vaikuttaneista lisälaitteista voi mainita kohdassa "Additional remarks on reception".

9) Myös *antenni* vaikuttaa kuuluvuuteen. Olennaisinta siinä on, onko se ulko- vai sisäantenni, sen tyyppi (esim. L-antenni, dipoli, looppi), pituus metreinä sekä suunta-antenneissa myös suuntaus. Näistä valitaan sopivimmat termit käytettävissä olevan kirjoitustilan sekä oman kielitaidon mukaan, kuten vastaanotintakin kuvattaessa.

10) *Kuuluvuuden ilmoittaminen* on ulkomaanlähetyaseman raportin tärkein kohta. Sen voi merkitä sekä SINPON numerosarjana sille varatulle

riville että ”kruksaamalla” asianomaiset arvot taulukkoon. Jos kuuluvuus vaihtelee huomattavasti kuunteluai-
 kana, pilkkuviivalle merkitään kuuluvuuden paras ja huonoin arvo, esim. ”SINPO 44433—42432”, ja tauluk-
 koon merkitään kaikki kuuluvuusteki-
 jöiden vaihdelleet arvot. (SINPOsta ja kuuluvuuden ilmoittamisesta ks. s. 119).

11) Mikäli raportoitavaa lähetystä *häiritsee* jokin toinen asema, merkitään siitä tiedot tähän. Häiritsevän aseman nimi ja taajuus olisivat hyödyllisimät raportoitalle asemalle, mutta mikäli niitä ei saa varmasti selville, voi merkitä esim. häiritsevän aseman käyttämän kielen sekä likimääräisen taajuuden.

12) Tähän voi kirjoittaa *muita huomioitaan kuuluvuuden laadusta* ja siihen vaikuttaneista asioista. Esimerkkejä tällaisista ovat maininta kuuluvuudesta aseman samaa ohjelmaa lähettävällä toisella taajuudella, maininta kuuluvuutta huomattavasti heikentäneistä paikallisista häiriöistä, arvio kuunteluhetkellä vallinneista keleistä tai ko. aseman kuuluvuudesta yleensä, jne.

13) *Ohjelman yksityiskohtien* tarkoituksena on osoittaa asemalle, että kuuntelijan ilmoitus aseman kuulemisesta pitää todella paikkansa. Täten asema voi myös paremmin luottaa kuuntelijan ilmoittamaan kuuluvuuden laadun arvosteluun.

Jotta ohjelmakohtien merkitseminen raporttiin täyttäisi tehtävänsä, detaljien tulisi olla aseman helposti tarkistettavia. Toisaalta niiden tulisi olla niin yksityiskohtaisia, että niitä ei saa suoraan kopioiduiksi esim. aseman ohjelmalehdessä tai WRTH:sta.

Käyttökelpoisia ohjelmakohtia ovat
 — soitettujen musiikkikappaleiden nimet ja esittäjät
 — ohjelman nimi ja sisällön suppea

selostus ja

— ohjelman toimittajien ja muiden siinä esiintyneiden henkilöiden nimet.

Joissakin tapauksessa voidaan käyttää (lähinnä suurimmilla asemilla)

— suoria otteita ohjelmasta, esim. kuulutukset sanasta sanaan. Näiden saaminen oikein kirjoitetuiksi vaatii kuuntelijalta tavallisesti nauhoittimen apua, ja toisaalta niiden tarkistaminen voi olla asemilla ”normaaleja” ohjelmakohtia vaikeampaa.

— uutiset ja niiden yksityiskohdat, samoin kuin

— aikamerkit,

— säätiedotukset yksityiskohtineen ja

— uutiskommentit aiheineen

ovat nekin käyttökelpoisia lisiä muuntyyppisiin raportin ohjelmakohtiin.

Varmoja ja tarkistettavissa olevia ohjelman yksityiskohtia tulisi raporttiin ottaa mukaan vähintään 2—3 kappaletta. Niiden tulisi lisäksi olla ainakin paria eri tyyppiä yo. luokitelussa, koska me emme voi koskaan olla varmoja, minkätyyppisiä ohjelmakohtia aseman on helpointa tarkistaa.

Mikäli asema lähettää useilla eri kielillä, on aina syytä mainita, *minkä kielinen* kuultu lähetys oli, jotta mm. asianomainen ohjelmapäiväkirja löytäisi helpommin raportin ohjelmakoh-
 tien tarkistamista varten.

14) Omakätinen nimikirjoitus sekä oma *nimi* ja *osoite* selvästi merkittynä. Mikäli kirjoituskonetta ei ole käytettävissä, tekstaa. Myös erityisen osoitelmasimen käyttö on suositeltavaa.

Lisähuomautuksia

Käsiala. Vaikka kirjoittaisit kuinka selvällä kirjoituskäsialalla, ulkomailta saattaa kirjoitustapa olla niin erilainen, että asemalla ei ehkä pystytäkään lukemaan tekemääsi raporttia. Erityisen

kiusallista on, jos QSL jää tulematta yksinomaan epäselvästi kirjoitetun osoitteen takia. Tämän vuoksi on käsin kirjoitettaessa aina syytä käyttää tekstausta, mikäli ei ole mahdollisuutta kirjoituskoneen käyttöön.

Postitus. Osoitteesta oli puhetta jo edellä käsiteltäessä raportin tekoa. Maan nimi on syytä kirjoittaa joko englanniksi tai ranskaksi (kansainvälisen postiliiton virallisella kielellä). Mikäli osoitemaassa on käytössä postinumeröjärjestelmä, käytä sitä, jos tiedät numeron.

Raportin nopean perilletulon varmistamiseksi kannattaa aina käyttää lentopostia. Pintapostissa kirjeen matka saattaa kestää parikin kuukautta. Näin vanhasta raportista ei luonnollisestikaan ole paljon iloa asemalle.

Aerogrammien eli ilmakirjeiden käyttö on halpaa, sillä ne kuljetetaan lisämaksutta kaikkialle lentopostissa. Rajoituksena on se, että aerogrammin sisälle ei saa panna tai siihen kiinnittää mitään liitettä. Tämän vuoksi niitä ei voi käyttää vastauspostimaksua vaativille asemille. On saatavana myös valmiiksi painettuja aerogrammiraporttilomakkeita, joissa yhdistyvät raporttilomakkeen yksinkertainen käyttö ja aerogrammin halvat postimaksut.

Vastauspostimaksu. Eräät asemat toivovat raportin mukana lähetettäväksi verifiointin vastauspostimaksun. Tämä on tietenkin kohtuullista monessa tapauksessa, koska asema saattaa toimia hyvin tiukan budjetin turvin. Koska me haluamme QSL:n, meidän on tarvittaessa oltava myös valmiita maksamaan hiukan saadaksemme haluamamme. Vastauspostimaksu ei silti ole mikään lahjus tai QSL:n ”hinta”, joten sen suuruuden on pysyttävä kohtuullisena. Tavallisesti tarkoitukseen käytetään 1—3 kansainvälistä vastauskuponkia (IRC:tä). Vastauskuponkeja saa postista, ja nii-

den hinta on hieman korkeampi kuin tavallisen ulkomaille menevän kirjeen postimaksu (v. 1972 85 p.). Vastaanottaja voi sitten vaihtaa omissa maassaan IRC:n tavallisen kevyen ulkomaankirjeen postimerkkiin.

Ulkomaanlähetyksasemista vain harvat vaativat vastauspostimaksua. WRTH:ssa näiden asemien verifiointitietojen perään on merkitty kirjaimet ”rp” (return postage).

Erillinen kirje. Raportin mukaan voi liittää myös erillisen kirjeen (tai raportin voi liittää kirjeen mukaan — kuinka päin vain). Koska raportti saatetaan käsitellä aivan kokonaan aseman saamasta muusta postista erillään eri osastolla, muita kuin itse vastaanottoon ja raporttiin liittyviä asioita ei saisi mielellään kirjoittaa raporttilomakkeelle.

Mutta mikäli todella on jotakin esim. ohjelmia koskevaa asiaa, toivomuksia tai kysymyksiä, asema on varmasti mielissään, mikäli ne kirjoitetaan erilliselle paperille. Aseman kuuluu yleensä voi kirjeessä selostaa tarkemmin kuin lomakkeessa, jos tarpeen.

Nauharaportti. Nauhoittimen käyttöä DX-kuuntelussa selitetään tarkemmin sivulla 58.

Paikallis- ja kotimaanlähetykset

Hyvän ja käyttökelpoisen raportin kirjoittaminen ulkomaanlähetyksasemalle ei aina ole helppoa, vaikka se periaatteessa onkin varsin yksinkertaista. Monimutkaisemmaksi asia muuttuu, kun yritämme lähettää jollekin pikkuasemalle hyvän kuunteluraportin. Ulkomaanasemien raportoinnissa huomiioon otettavien seikkojen lisäksi meitä kohtaa nyt vielä yksi vaikeus: me emme tiedä, minkälaista raporttia kukin asema pitää todella hyvänä. Meidän on siis jälleen turvaututtava erilaisiin

raportinkirjoittajan nyrkkisääntöihin, vaikka niiden käyttökelpoisuudesta kaikkiin tapauksiin me emme suinkaan ole varmoja. Yleisesti ottaen raportteja lähettävien DX-kuuntelijoiden yhteistyö ei suju läheskään yhtä hyvin pienten paikallisasemien kuin isojen ulkomaanlähetyksasemien kanssa. Tähän viittaa jo sekin, että kun ulkomaanlähetyksasemat verifioivat normaalisti kaikki oikeat raportit, on esimerkiksi eteläamerikkalaisten pikkuasemien vastaussuhde vain ehkä n. 10—30 %.

Meidän on pakko alistua siihen, että paikallisasemat eivät yksinkertaisesti tarvitse tietoja asemansa kuulumisesta jossakin kaukaisessa maankolkassa. Tähän vedoten on kuuntelijankin turha odotella asemalta mitään raportoinnin vastapalvelusta verifiointina tms. Mahdollisesti käytettävän raporttilomakkeen tai asiallisen raportin teknillinen tyyli ja ammattitermit eivät myöskään vastaa aseman kuuntelijoiltaan saamien kirjeiden yleistä kuvaa.

Kotimaanlähetyksen tarkoituksena on kotimaan väestön viihdyttäminen ja informoiminen tai/ja rahojen kokoaminen kuuntelijoilta mainostajien välityksellä. Ulkomainen kuuntelija on kuriositeetti ilman käyttöarvoa. Meidän DX-kuuntelijoitten omituisiin tapoihin ja sääntöihin tottumattomalle asemalle voivat ohjelmakohdat ja pyyntö raportin verifioimisesta olla täysin mieltä vailla. Ajatelkaa nyt: joku omituinen ulkomaalainen lähettää kummallisen kirjeen, jossa ensin ilmoittaa, että hän on kuullut asemaa, ja sitten pyytää vahvistamaan sen, että hän on kuullut asemaa! Eikö hän sitten olekaan varma kuulemisesta? Jos raporttia lukeva aseman henkilökunnan jäsen ei ole kovin vakuutunut kuuntelijan täysjärkisydestä, voimmeko silloin syyttää häntä siitä, että raportti joutuu loppujen lopuksi vastaa-

mattomana arkistoon, aseman ilmoitus-taululle tai roskakoriin? Vastauksen saapumattomuuteen kuuntelijalle voi tietenkin olla myös muita syitä (ks. s. 117), joten pahimmassa tapauksessa voimme jopa ihmetellä, miksi asemalta yleensä tulee QSL:iä meidän kuuntelijoiden iloksi. DX-kuuntelijoilla on kuitenkin hyvin vähän mahdollisuuksia vaikuttaa postinkulun luotettavuuteen, aseman epävarmasti järjestettyyn kirjeenvaihtopuoleen tai aseman toimihenkilöiden heikkoon mielenkiintoon raporttien tapaista ulkomaanpostia kohtaan yleensä. Siksi meidän on tehtävä niin paljon kuin mahdollista, että jokainen lähettämämme raportti pienille paikallisasemille

— saapuisi postin välituksella itse *asemalle*,

— joutuisi asemalla asiasta kiinnostuneelle tai sitä ”viran puolesta” hoitavalle *henkilölle* ja

— olisi *sisällöltään* ja *muodoltaan* sellainen, että tämä henkilö katsoo aiheelliseksi lähettää kuuntelijalle QSL:n.

Asemaa raporttoitaessa joutuu ensimmäiseksi ottamaan huomioon viimeisen kohdan näistä, joten aloitamme yksityiskohtaisen tarkastelun itse raportin kirjoittamisesta.

Paikallisaseman raportin kirjoittaminen

Raportointiin voi hyvin käyttää SDXL:n jotakin raporttilomaketta. Kirjoittamalla raportin kokonaan itse voi kuitenkin ottaa helpommin huomioon aseman erikoisluonteen ja sen raportille asettamat vaatimukset. Lomaketta käytettäessä ei kirjoittaminen eroa ulkomaanlähetyksaseman raportista kuin muutamissa kohdin (lähinnä aikamäärityksissä ja ohjelmakohdissa), joten voimme heti ottaa käsiteltäväksi kokonaan itse kirjoitettavan raportin.

Koska mukana lähetettävässä kirjeessä lähemmin selvitetään raportin systeemejä, voi raportista hyvin poistaa kaiken epäoleellisen.

Ensimmäinen ulkomaanlähetyksiaseman raportista poikkeava on *aika*. Tässä se on ilmoitettu Venezuelan aikana Latinalaisessa Amerikassa normaalisti käytettävän 12-tuntisen kellon perusteella. GMT:tä ei yleensä tunneta Latinalaisessa Amerikassa, joten sitä voi käyttää normaalisti vain aseman paikallisen ajan lisänä. Sen sijaan useimmat asemat Afrikassa ja Tyynenmeren alueella tuntevat GMT:n, samoin kuin luonnollisesti Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Aasiassa suurimmat asemat tuntevat GMT:n, mutta monille pikkuasemille, esim. Intiassa, Indonesiassa, Filippiineillä ja Taka-Intiassa, on suositeltavaa ilmoittaa ajat käyttäen aseman oman maan aikaa.

Paikallisajasta on lisäksi huomattava, että niissä maissa, joissa on useita aikavyöhykkeitä (näitä ovat Neuvostoliitto,

Kiina, Indonesia, Australia, Yhdysvallat, Kanada, Meksiko, Brasilia), on otettava selvää, mihin vyöhykkeeseen ko. asema kuuluu. Mikäli asia jää epäselväksi, voi paikallisaikana käyttää myös maan hallintokaupungin aikaa, mutta tästä on selvästi ilmoitettava raportissa. Epäselvissä tapauksissa voi aseman lähettämien aikakuulutusten kuuntelu auttaa.

Mikäli toteaa, että aseman ilmoittama aika poikkeaa oikeasta ajasta, on syytä raportissa käyttää esim. ohjelma-kohtien yhteydessä aseman omaa aikaa. Huomattavista poikkeamista voi mahdollisimman hienovaraisesti kyllä ilmoittaa jossakin sopivassa paikassa. Mikäli aseman kello "heittää", voi olettaa, että asema ei pidä asiaa tärkeänä ja voi jopa loukkaantua tällaisen "sivuseikan" muistuttamisesta.

Koska kuuntelu-aika on ilmoitettu aseman paikallisen ajan mukaisena, on myös *päiväykseen* käytettävä sitä. Oheisen raporttimallin kuuntelu-aika

REPORTAJE DE RECEPCION

<i>Estación</i>	<i>Radio Barquisimeto, Barquisimeto</i> <i>Venezuela</i>
<i>Frecuencia</i>	<i>4990 kcs., banda de 60 metros</i>
<i>Fecha de recepción</i>	<i>14 de abril, 1970</i>
<i>Hora</i>	<i>10. 10—11. 15 de la noche, hora venezolana</i>
<i>Condiciones de recepción</i>	<i>Fuerza: buena</i> <i>inteligibilidad: mediana</i> <i>inter erencias de emisoras telegráficas</i>
<i>Receptor</i>	<i>"Comet" de 6 válvulas</i>
<i>Antena</i>	<i>dipolo de 25 metros</i>

Detalles de programa

- A las 10.10 — Música instrumental por 'Las Billo's Caracas Boys'.*
10.12 — Anuncio comercial de 'Lotería del Táchira'.
10.13 — Anuncio comercial de 'Nevada'.
10.16 — Programa musical 'Melodías para Usted', incluyendo p.e. 'Amapola' a las 10.22.
10.31 — La hora exacta, patrocinado por 'Lido'.
10.32 — Música popular. El título del programa se parecía que 'Club Nocturno', con Pedro Hermando.

... ..
Nombre del oyente: Kauko Kuuntelija
Dirección

vastaa Suomen aikaa 04.10—05.15 huhtikuun 15., siis aamuyöllä seuraavana päivänä. On huomattava, että joskus voi raporttilomakkeeseen valmiiksi merkitty ”GMT” aikamäärin jäljessä aiheuttaa sotkua sekä päiväyksen että aikojen kohdalla.

Kuuluvuus on raportissa merkitty vain ylimalkaisesti sanoin (ja ehkäpä hieman liian hyväksi). Mikäli käyttää raporttilomaketta tuskin kannattaa kirjoittaa SINPOa ollenkaan numerosarjana, vaan ainoastaan vastavat ruudut merkitään taulukkoon.

Ohjelmakohtien lukumäärän tulisi yleensä olla hieman suurempi kuin ulkomaanlähetyksien raportissa. Vaikka voidaankin väittää, että pikkuasemilla ei ole vähäisen henkilökunnan takia aikaa eikä mielenkiintoa tarkastaa pitkää ohjelmakohtaluettoa, suhteellisen monia ohjelmakohtia voidaan suosittelua monin perustein:

- tarkasti ja yksityiskohtaisesti kirjoitettu ohjelmadetaljiosa on osoituksena kuuntelijan mielenkiinnosta aseman ohjelmiin
- ohjelman kuvailun tarkkuus on myös osoituksena siitä, että aseman lähetyksien on kuulunut varsin hyvin täällä kaukaisessa Suomessa
- mitä enemmän ohjelmakohtia raportissa on, sitä enemmän siinä on sellaisia, joilla myös aseman mielestä on todistusrvoa. Kaikenlaisia ohjelman yksityiskohtiahan ei voi yleensä pikkuasemilla kovin vaittomasti, jos ollenkaan, tarkistaa.

Tarkistettavissa olevien ohjelmakohtien skaala on pikkuasemilla normaalisti suhteellisen pieni. Laki ei useinkaan edellytä minkäänlaisen ohjelmapäiväkirjan pitoa. Soitetut äänilevyt saatetaan joskus kirjoittaa muistiin, mutta yhtä hyvin ei. Kun suurilla asemilla voidaan kaikesta ohjelmissa esitetystä aina kuulutusten sananmuotoa myöten pitää kirjaa, ei pienillä ase-

milla tällaiseen ole yksinkertaisesti aikaa eikä varoja.

Sopiviksi ohjelmakohtiksi pikkuasemilla jäävät sitten vain:

— *Mainokset*. Ne ovat kaupallisilla asemilla päätulonlähde, joten niistä kannetaan melkoista huolta. Varmasti jokaisella asemalla on jonkinlainen luettelo mainoksista sekä niiden esitysaajoista. Lisäksi jonkin paikallisen tuotteen tai liikkeen mainos voidaan muistaa ilman muuta luetteloihin turvautumatta. Mainokset on yleensä viety aseman kirjoihin niiden maksajan mukaan. Niinpä DX-kuuntelijan kuulema jonkin tunnetun yleismaailmallisen tuotteen mainos saattaakin aseman mainostajaluettelossa olla jonkin pienen, paikallisen, ko. tuotetta myyvän liikkeen nimissä. Myös mainosten oikeinkirjoitus aiheuttaa joskus vaikeuksia. Tunnetuissa yleismaailmallisissa tuotteissa ei tätä vaikeutta niinkään ole, mutta asia on toinen jonkin vain aseman lähiympäristössä tunnetun mainoksen kanssa. Paras keino päästä lähelle täysin tuntemattoman mainoksen oikeinkirjoitusta lienee tutustua ko. kielen normaaliin ääntämistapaan kieliopin ja kuuntelun avulla. Voi myös kuunnella paljon hyvin kuuluvien asemien lähettämiä mainoksia, jolloin voi joskus tunnistaa tutuksi tulleen nimen heikostikin kuuluvasta lähetyksestä. DX-kuuntelijoiden iloksi on lisäksi laadittu monia oikeinkirjoitukseltaan enemmän tai vähemmän luotettavia mainoslistoja, joiden selaamisesta voi joskus olla apua. Listat on tavallisesti laadittu kyseisissä maissa asuvien henkilöiden tai, joissakin tapauksissa, sanoma- ja aikakauslehtien mainosten avulla.

— *Ohjelmien nimet* ovat normaalisti aseman kannalta kaikkein helpoimpia tarkastettavia. Otsikon selville saaminen huonosti kuuluvasta lähetyksestä on usein vaikeaa ja vaatii aina

”hajua” kuullusta kielestä. Ohjelmien nimet saattavat olla hyvinkin mielikuvituksellisia, mutta tavallisimpia ovat suhteellisen yksinkertaiset nimet, esim. ”Kevyttä musiikkia” yms. ”DX-Kuuntelijan” lokipalstoilta voi löytää joitakin esimerkkejä (joiden oikeinkirjoitusta ei tietenkään aina voi taata).

— Mikään ei tietenkään kiellä käyttämästä myös *musiikkikappaleitten nimiä* muuntuyppisten ohjelmakohtien ohella. Kuten mainoksissakin, yleismaailmalliset hitit ovat helppoja tuntea, mutta aseman sijaintimaassa niistä saatetaan käyttää aivan eri nimeä. Tällöin voi yrittää etsiä kappaleen alkuperäisnimeä levyluetteloista tms. tai yrittää selvittää kappaleen nimen kuulutuksen perusteella. Vielä vaikeammaksi asia muuttuu, kun kuulemme paikallisia pop-kappaleita tai kansanmusiikkia. Mikäli joidenkin kansainvälisten musiikkilehtien julkaisemista eri maiden levytilastoista ei löydy nimeä, ei jää juuri muuta keinoa kuin kuunnella korva tarkkana kuulutuksia, mikäli kuuluvuus on kyllin hyvä.

Jotakin apua saattaa olla myös siitä, että pystyy kuvailemaan soitettua musiikkia kyllin yksityiskohtaisesti. Tämä taas edellyttää jonkinlaista yleiskäsitystä maan musiikista. Saattaa olla nimittäin vaikeaa edes sanoa, onko kuunneltava kappale nykyhetken iskelmiä, evergreen vai kansanmusiikkia vai näitä kaikkea. Asiaa ei ollenkaan helpota se, että Euroopassa muiden maanosien musiikista saatetaan käyttää aivan outoja nimityksiä. Esimerkiksi ”latinalaisamerikkalaisen musiikin” nimellä tunnetut ikivihreät ovat usein itse asiassa eurooppalaisten säveltäjien tuotetta ja jopa lähes tuntemattomia Latinalaisessa Amerikassa. Indonesian krontjong-musiikkia sanotaan ”havaijilaiseksi” jne.

— Lähes kaikki *puhutus ohjelmat* ovat raportoitjan kannalta vaikeita ou-

don kielen vuoksi. Pienellä harjoituksella oppii kuitenkin yleensä erottamaan, onko kyseessä poliittinen puhe, uutiset, kommentti, esitelmä, haastattelu, kuunnelma jne. puheessa mainittujen yleismaailmallisten sanojen ja nimien perusteella.

— *Uutiset* ovat hieman erikoisasemassa. Mikäli uutislähetyksellä on jokin erityinen nimi, se olisi hyvä saada selville. Samoin voi halutessaan luetella mainittuja uutistapahtumia. Vaikka niitä tuskin merkitään mihinkään muistiin, saatetaan jokin tärkeä paikallinen tapahtuma silti muistaa asemalla. Sää tiedotukseen ja uutiskommentteihin sopivat suunnilleen samat sanat. Mikäli uutistenlukijan tai muiden henkilöiden nimi saadaan selville, se on hyvä ohjelmakohta.

— *Urheiluselostukset* ovat aseman paikallisen kuulijakunnan suosimia, mutta tämä tuskin koskee DX-kuuntelijaa, joka yrittää saada jonkin detajin selostajan puhetulvasta kuuntelunsa todistamiseksi. Kannattaa yrittää mainita esim. joukkueiden tai ottelijoiden nimiä, pistetilanne ottelun päätyessä, selostajan nimi, ottelupaikka, selostuksen kustantajan nimi jne.

P. S.

Lähetekirje

Aikaisemmin esitettyä äärimmäisen pelkistettyä, pelkät asiatiedot sisältävää raporttia ei voi sellaisenaan lähettää asemalle. Lisänä lähetettävän kirjeen voi, jos tilaa riittää, kirjoittaa samalle paperille kuin varsinaisen raportin. Mieluummin käytetään erillistä paperia.

Kirjettä kirjoitettaessa pyrimme antamaan itsestämme mahdollisimman hyvän kuvan. Kirjoituspaperin laadulla ei sinänsä ole väliä, kunhan sanomalehtipaperi ja muistilehtiön sivut jäävät rauhaan. Normaali valkoinen

A4-kokoinen paperi on parasta useimmissa tapauksissa. Voi käyttää myös DX-yhdistyksen jäsenen kirjeenvaihtoa varten painattamaa paperia.

Ulkomaanaseman raportin tapaan tulisi nytkin tekstata, jos ei ole käytettävissä kirjoituskonetta. Jatkuvasti tulisi pyrkiä tekemään niin siistiä jälkeä kuin mahdollista.

Kirje aloitetaan tavalliseen tapaan vastaanottajan osoitteella, päiväyksellä ja alkutervehdyksellä. Latinalaisen Amerikan ja Iberian pikkuasemille kirjoitettaessa kirje on viisainta osoittaa suoraan aseman johtajalle ja englanninkielisissä maissa toimivia pikkuasemia raportoitaessa tavallisimmin pääinsinööriille. Lisäksi on hyvä seurata DX-lehden QSL-palstoilta, onko asemalta mahdollisesti äskettäin tulleen QSL:n yhteydessä mainittu kirjeen tai kortin allekirjoittaja (verie signer, v/s). Tällöin on hyvä osoittaa kirje suoraan allekirjoittajalle. Kovin vanhoihin tietoihin QSL:n allekirjoittajasta ei kannata tukeutua, sillä asemien henkilökunta saattaa muuttua.

Kirje olisi pyrittävä kirjoittamaan asemalla puhuttavalla kielellä. Kirjeessä kuuntelija voi kertoa itsestään ja kotipaikkakunnastaan, esitellä DX-harrastustaan ja laitteitaan. Voi myös korostaa kuuntelun epätavallisuutta (pitkää matkaa!) tai säännöllisyyttä, aivan miten olosuhteet ovat. Kaupallisille asemille voi huomauttaa myös aseman kuuntelijan mainosarvosta. Ohjelmien kommentteista asemat ovat tietenkin kiinnostuneita. Varsinkin lattariasemien ohjelmia voi huoletta kehua niin paljon kuin sielu antaa myöten; siellä päin sellainen yksinkertaisesti kuuluu jo hyviin tapoihin. Mikäli tietää joitakin erikoispiirteitä kohdemaan kulttuurista, elinkeinoelämästä tai vaikkapa urheilusta, voi niitä tuoda sopivasti esiin. Näin voi osoittaa muutenkin pehreytensä kaukaisen maan oloihin.

Jossakin sopivassa kohdassa mainitaan mukana seuraavasta raportista ja pyydetään tarkastamaan se sekä lähettämään verifiointi, mikäli raportin ohjelmakohdat vastaavat kyseisenä aikana lähetettyä ohjelmaa. Mikäli ei ole varma, että asemalla ymmärretään, mistä on kysymys, voi vielä QSL-pyyntöön yhteydessä tarkemmin selittää, mitä loppujen lopuksi raportilla ajetaan takaa (esim. "...pyydän vahvistamaan, että olen kuunnellut asemanne Radio X:ää"). Epämääräisen "verifiointi" -pyynnön asema saattaa nimittäin käsittää niin, että kuuntelija haluaa saada vahvistuksen sille, että asema on vastaanottanut raportin. Tällöin saatu "QSL" ei olekaan mikään QSL. Raportteja paljon saavalla asemalla ei mahdollisuutta tällaiseen väärinkäsitykseen ole. Kirjeessä on joka tapauksessa hyvä perustella, miksi verifiointi on kuuntelijalle niin tärkeä.

Kirjeen kääntäminen vieraalalle kielelle tuottaa lähes aina suuria vaikeuksia. Yksi keino on hankkia kyseistä kieltä puhuva kirjeenvaihtoveri, jonka kanssa voi esim. englanniksi kirjoittamalla sopia tekstin laatimisesta. Nopeampaa toimintaa haluavat voivat tietenkin käännättää tekstin käännöstoimistoissa, jolloin kustannukset vastaavasti nousevat huomattavasti suuremmiksi. Mikään ei myöskään estä itse laatimasta vieraskielistä kirjettä sanakirjan ja kieliopin avulla. Kirjeen ehdoton virheettömyys ei ole pääasia, eikä asema sitä odotakaan; tärkeintä on, että sisällöstä saa selvän. Suureksi avuksi DX-kuuntelijalle on kirjanen "10 kielen DX-sanasto" (Tietoteos 1972).

Samaa kirjekaavaa voi käyttää useille asemille ja eri maihin, joissa puhutaan samaa kieltä. Tekstiin voi sisällyttää kohtia, joita sitten sovelletaan eri asemien mukaisesti. Mikäli mahdollista, kannattaa hankkia erityyppisiä

kirjekaavoja kuhunkin tilanteeseen sopiviksi. Mitään seikkaperäistä ohjetta ei tässä voi antaa, koska usean kuuntelijan kirjoittaessa samalle asemalle käyttäen samaa kaavaa (aina mahdollisia virheitä myöten), asema alkaa varmasti pian haistella palaneen kärkeä.

Litteet

Asemalle lähtevään kirjekuoreen voi lisätä pieniä muistoesineitä kuuntelijan kukkaron kestokyvyn mukaan. Suoranaiseen lahjontaan ei ole syytä mennä, sillä se ei ole hyvien DX-tapojen mukaista, eikä ylenpalttisesta tavaramäärästä ole sanottavasti hyötyäkään yritettäessä saada kuuntelun verifiointia harvoin vastaavalta asemalta. Väripostikortti kotikaupungista tai lähiympäristöstä, muutama käytetty postimerkki, tyylikäs matkailuesite tai paikallinen viiri on kyllä paikallaan — asemahenkilökunnassa on aina keräilijöitä, jotka ovat iloisia saamistaan keräyskohteista. Samalla voi antaa ulkomaille positiivisen kuvan Suomesta. Viirin lähettäminen lisää sitä paitsi mahdollisuutta saada aseman viiri kokoelmiinsa verifiointiin lisäksi.

Kukin voi raportin liitteissä käyttää mielikuvitustaan ja kehittää oman persoonallisen tyylinsä ajan mittaan. Pääperiaatteena voi pitää sitä, että raportti kirjeineen ja jo itse kirjekuori erottuvat muusta kirjetulvasta edukseen.

Pienet asemat ovat usein taloudellisesti heikossa asemassa eivätkä mielellään uhraa varoja niille käytännössä lähes merkityksettömän ulkomaankirjeenvaihdon hoitoon. Tämän vuoksi on usein aiheellista lähettää raportin mukana myös vastauspostimaksu. Kansainvälisten vastauskuponkien vaihtaminen postimerkeiksi tuottaa pikkukaupungeissa suuria vaikeuksia; eräissä maissa niitä ei tunneta lainkaan. Mm.

Etelä-Amerikasta saadut tiedot kertovat kuponkien hävittämisestä arvottomina. Tämän vuoksi postimaksu tulisi lähettää muulla tapaa. Kysymykseen tulevat lähinnä ko. maan käyttämättömät postimerkit. Näitä merkkejä saa Suomesta, mutta postimerkilliikkeistä ostettuina ne tulevat kohtuuttoman kalliiksi. Halvemmalli niitä saa kirjeenvaihtovereiden välityksellä, jolloin samalla voi tiedustella kyseisen maan postimaksuja. Mahdollista on myös pyytää lähettämään vastaus ilman postimerkkejä ja lunastaa se Suomessa kaksinkertaisella maksulla. Joskus kirje on tullut DX-kuuntelijalle vain aseman kuoreen kiinnittämä IRC ”postimerkinä”, koska vastauskuponkia ei ole vaihdettu postitoimistossa.

Raportin lähettäminen

Ulkomaanasemien raporttien postituksessa huomioon otettavat seikat pätevät myös pikkuasemien raportoinnissa. Postin kulku saattaa joskus olla epävarmaa, joten suurimpien kaupunkien ulkopuolella sijaitseville asemille kirjoitettaessa on hyvä kirjata lähettämänsä raportit. Erikoismerkkien käyttäminen raportin postitukseen on kaksipiippuinen juttu: merkit saattavat herättää jonkin aseman toimihenkilön kiinnostuksen kirjoittaa pyydetty vastaus kaukaiselle kuuntelijalle, mutta on myös mahdollista, että joku kauniiden merkkien innostamana repii merkit kuoresta ja heittää sitten kirjeen menemään. Kaikki hienot juhlamerkit on siis parempi lähettää kirjekuoren sisäkuin ulkopuolella. Jonkinlaisen tiedon raportin perillemenosta voi saada pyytämällä postista saantitodistuksen kirjettä postitettaessa. Kun kirje on luovutettu vastaanottajalle, siitä ilmoitetaan lähettäjälle. Erityisen nopeaa kirjeen perillemenoa halutessa voi raportin lähettää myös käyttäen pikajakelua

normaalin lentopostilähetyksen lisäksi. Tällaisilla erikoispostitustavoilla voi olla merkitystä myös vastausmahdollisuuksiin siten, että kirje erottuu muista; se ainakin luetaan asemalla.

Jäikö QSL tulematta?

Jokainen aloitteleva DX-kuuntelija joutuu ensimmäisiä raporteja laatiesaan kampailemaan raportin muotovaatimusten ja sisällön, ehkä kielivaikeuksienkin kanssa. Näihin tavallisille ulkomaanohjelmia lähettävälle asemille osoitettuihin raporteihin saadaan yleensä vastaus varsin nopeasti. Suhteellisen pian DX-kuuntelija kuitenkin joutuu tilanteeseen, jossa jokin asema jättää vastaamatta — DX-harrasteen vanhetessa ja rutiinin kasvaessa myös pulmat vaihtuvat.

Verifiointin tulematta jääminen voi tietenkin johtua hyvin monenlaisista tekijöistä, tavallisimmin siitä, että raportti ei ole joutunut oikean vastaanottajan käsiin tai että se on ollut tiedoiltaan epätäydellinen.

Harvinaisiin, vastaamatta jääneisiin asemiin käytetään melko yleisesti toistoraporttia (*follow-up*). Se tarkoittaa sitä, että kuunteluraportti lähetetään uudestaan asemalle jonkin ajan kulu-
tua ja ilmoitetaan kohteliaasti, ettei vastausta syystä tai toisesta ole tullut. Toistoraportin lähetekirje voi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

Ilmoitan kunnioittaen lähettäneeni Teille kuunteluraportin kuusi kuukautta sitten. Ilmeisesti kirjeeni kuitenkin on kadonnut pitkällä matkallaan, koska odotuksestani huolimatta en ole saanut vastaustanne. Tämän vuoksi lähetän ohessa jäljennöksen aikaisemmasta raportistani. Pyydän Teitä tarkastamaan sen ja lähettämään ystävällisesti QSL-korttinne, mikäli toteatte raporttini oikeaksi.

Lähetekirje voidaan kirjoittaa joko samalle paperille raportin kanssa tai erikseen raporttilomaketta käytettäessä. Luonnollisesti raporttia seuraavat samat liitteet kuin alkuperäistekin, siis esimerkiksi vastauskuponki. Toistoraporttia ei missään tapauksessa pidä käyttää kaikille vastaamatta jättäneille asemille. Tavallisemmat asemat on ehdottomasti syytä raportoida kokonaan uudestaan. Jos kyseessä on asema, jonka kuuleminen on mahdotonta tai hyvin vaikeaa, voi toistoraporttiin turvautua.

Ensimmäisen raportin jälkeen on odotettava vähintään puoli vuotta aseman vastausta. Ellei QSL:ää ala kuulua, voi sitten lähettää uuden raportin tai toistoraportin matkaan. Jos kysymys on todella ainutkertaisesta asemasta, voi myöhemmin vielä toistaa menettelyn. Jos näyttää siltä, että syy on aseman haluttomuudessa vastata raporteihin, voi kirjeen sanamuotoa ja liitteitä vaihdella kerta kerralta.

Myös kirjeenvaihtovereiden käyttö johtaa vaikeissa tapauksissa tuloksiin. Näitä kontakteja voi hankkia asemien, sanomalehtien tai kirjeenvaihtovereidenvälittäjien kautta. Jos onnistuu saamaan kirjeenvaihtajan sellaisesta kaupungista, josta on raportoinut vastaushaluttoman aseman, voi käyttää tätä vastauksen hankkimiseen. ”Agentille” lähetetään kuunteluraportin jäljennös, selvitetään tarkasti, mistä on kysymys ja kehoitetaan menemään raporteineen asemalle. Hyvin harva asema viitsii olla täyttämättä paikallisen kuuntelijansa toivetta. Tämän operaation onnistunut toteutus edellyttää, että kirjeenvaihtaja on riittävän hyvin selvillä DX-kuuntelusta ja verifiointin merkityksestä. Kirjeenvaihtoverin käyttöä voitaneen jo pitää rajatapauksena tavallisten ja ei-suositeltavien vastauksenhankkimistapojen välillä. Sitä voi käyttää, kunhan pysyttelee tiukasti

muissa DX-normeissa, esimerkiksi raportin laadussa. Ennen agenttiin turvautumista on syytä yrittää vastausta muilla tavoin.

Muita harvemmin käytettyjä keinoja on raportin lähettäminen jollekin muulle elimelle kuin itse asemalle. Jonkin ison yhtiön ala-asemille voi kirjoittaa pääaseman kautta ja pyytää pääasemaa välittämään raportin vastauskehoitusten kera perille. Näin voi menetellä, kun kyseessä on esim. asemaketju (kuten Radio Barquisimeto Venezuelassa) tai muun asemaryhmän johtava asema (Radio Moskova, Radio Portugal). Vastauksen voi saada myös joltakin aseman työntekijältä kirjoittamalla tälle yksityishenkilönä. Nimen voi saada hiljattain jollekin toiselle kuuntelijalle tulleesta verifiointista tai suoraan kuuntelemalla tarkasti hyvin kuuluvaa lähetystä.

Erikoiskeinojen keksimisessä voi käyttää omaa mielikuvitustaan ja luoda itselleen sopivan, persoonallisen raportointitavan. On kuitenkin todettava, että tällaisen keinon käyttäminen ei saa olla itsetarkoitus. Vastauksen saa aivan tavallisen raportin lähettämällä, ehkä ei aina ensimmäisellä tai toisella

kerralla, mutta joskushan jokainen asema alkaa vastata raporteihin. Tiiviisti DX-maailman tapahtumia ja muiden saavutuksia seuraava voi päästä ajan mittaan aivan samoihin tuloksiin kuin kuuntelija, joka uhraa tavattomasti aikaa ja vaivaa esim. raportin liitteisiin. Yleisneuvona vastauksen saamiseen voi pitää, että laatii entistä parempia ja täydellisempiä raporteja. Ellei vastausta tule, kuuntelee aseman uudelleen ja lähettää uuden raportin mainiten, että on lähettänyt raportin aikaisemminkin. Jos joutuu turvautumaan uusintaraporttiin, on aina oltava kohtelias, ettei aseman henkilökunta saa huonoa käsitystä kuuntelijoista. QSL:ää "vaatimalla" voi sulkea ovet verifiointien saamiseen sekä itseltään että muilta. On pidettävä erityisenä huomionosoituksena ja hyvän tahdon eleenä sitä, että moni asema lähettää QSL:n jollekin kaukaiselle kuuntelijalle, josta ei ehkä enää koskaan kuule mitään, edes postikortin vertaa. Jos radioasema ei ole nimen omaan pyytänyt raporteja, sillä ei ole edes moraalista velvollisuutta QSL:ien lähettämiseen.

J. A.

Kuuluvuuden arvostelu

Pentti Stenman, Rainer Weurlander

SINPO

SINPO-koodi on kehitetty ulkomaanlähetysten kuuluvuuden arvosteluun, jotta kuuntelijat voisivat arvostella vastaanoton laatua muiden kanssa vertailukelpoisella asteikolla. Vaikka arvosteluasteikko antaa näennäisesti täsmällisiä numeroarvoja, kuuntelija määrää arvot tavallisesti vain oman arvionsa perusteella. Mikäli vastaanotuksessa on *oikein kalibroitu* S-mittari, sitä voidaan käyttää hyväksi eräiden SINPO-asteikon arvojen määrittelyssä.

S tarkoittaa *signaalin voimakkuuden* suhteellista arvoa 5-luokkaisella asteikolla. Koska vastaanotintin S-mittarit on yleensä kalibroitu radioamatöörien käyttämän RST-asteikon mukaisesti, sen arvot voi muuttaa SINPO:n S-arvoiksi seuraavaa muuntotaulukkoa käyttäen:

<i>S-mittarin lukema vähintään</i>	<i>vastaava SINPO:n S</i>
3	1
7	2
9	3
9 + 20 dB	4
9 + 40 dB	5

Ilman S-mittaria voimakkuuden voi arvioida, kun pitää mielessä, että voimakkaan, lähellä sijaitsevan aseman voimakkuus on yleensä S5 ja juuri ja

juuri kuuluvan aseman on S1. Muut arvot täytyy määritellä näiden kiintopisteiden mukaan. Esimerkiksi suhteellisen voimakas ulkomaanlähetysasema voi kuulua S4:llä tai S5:llä, heikohko ulkomaanlähetysasema ja esim. jokin erittäin hyvin kuuluva lattari S3:lla. Euroopan ulkopuoliset paikallislähetykset eivät yleensä kuulu voimakkaammin kuin S2:lla tai S1:llä.

I eli *muiden radiolähettimien aiheuttamat häiriöt* täytyy yleensä aina arvioida. Numeron 5 voi antaa, jos ei mitään (tarkoittaa myös *ei mitään*) muiden asemien aiheuttamia häiriöitä voi havaita vastaanotossa. Arvo 1 annetaan sellaiselle lähetykselle, jonka juuri ja juuri voi erottaa häiritsevän aseman alta. Muut arvot voi arvioida esimerkiksi sen perusteella, kuinka paljon muut asemat häiritsevät lähetyksen ymmärrettävyyttä. Erikseen voi ilmoittaa myös häiritsevän aseman voimakkuuden suhteessa kuunneltavaan asemaan sekä häiritsevän aseman taajuuden.

On hyvä olla selvillä siitä, mitä erilaiset häiritsevät asemat ovat. Normaalilla lyhytaaltokaistoilla häiritsevät asemat voivat olla joko muita yleisradioasemia tai häirintälähettimiä. Häirintälähettimet kuulostavat tavallissimmin hyvin voimakkaasti säröytyneeltä yleisradiolähetykseltä tai suuren dieselmoottorin käyntiääneltä. Edelli-

sissä käytetään häirintä-äänien pohjana tavallisia neuvostoliittolaisia radiolähetyksiä ja jälkimmäisiin liittyä usein säännöllisin väliajoin sähkötyksellä annettava, pariin kertaan toistettava tunnus. Lisäksi häirintään käytetään korkeudeltaan jatkuvasti vaihtelevaa ääntä sekä joskus myös tauottomasti kerta toisensa jälkeen soitettua musiikkikap-paletta. Kansainvälisillä yleisradiokais-toilla voi kuulua myös sähkötyzasemia, mutta useimmissa tapauksissa ne kuuluvat varsinaisen yleisradiokaistan ulkopuolella olevan taajuutensa peilittävyydellä.

Tropiikkikaistoja käytetään yleisradiolähetyksen lisäksi kiinteään tietoliikenteeseen, jolloin häiriöt ovat monipuolisempia kuin muilla yleisradioalueilla. Tavallisimpia ovat lentokenttä- ja laivaradioasemat, kaukokirjoitin- ja telefotolähettimet. 60 ja 75 metrin alueella on varsinkin iltpäivisin haittaa venäläisistä lentokenttäradioista, jotka lähettävät sää- ym. tiedotuksia tavallisesti joka 15 minuutin kuluttua — siis juuri, kun odotamme kuuntelemamme harvinaisen aseman kuulutusta. Laivaradioasemat puolestaan häiritsevät eniten 90 ja 120 metrin alueella. Kaukokirjoitinlähettimet kuulostavat hyvin nopealta sähkötykseltä, kun taas telefotolähettimen tuntee säännöllisesti n. kerran sekunnissa toistuvasta ”rumputtavasta” äänestä. Ne ovat vaivana lähinnä 60 metrin bandilla.

N eli *ilmakehän häiriöt* ilmenevät varsinkin matalilla taajuuksilla voimakkuudeltaan hieman vaihtelevana kohinana ja kaukaisten ukonilmojen aiheuttamina räsähdyksinä. SINPO:n N-arvo voidaan mitata vertaamalla kuunneltavan signaalin ja ilmakehän häiriöiden voimakkuutta. Koska S-mittarin jakovälit vastaavat n. 5 dB:ä kukin, S-mittarilla voi suorittaa joissakin tapauksissa karkeita signaalin ja ilmakehän häiriöiden tasomittauksia N-ar-

von määrittämistä varten. N:n arvon voi muiden SINPO:n kirjainten tapaan riittävän tarkasti määrittää arvioimalla, mutta halutessaan voi yrittää verrata omaa arviotaan mittarin lukemaan tarkistamalla esim. aseman voimakkuuden juuri lähetyksen lopussa sekä heti lähetyksen loputtua mittamalla pohjakohinan voimakkuuden, edellyttäen, että taajuudella ei toimi muita asemia.

Seuraava taulukko osoittaa, kuinka monta desibeliä ilmakehän häiriöiden tulee olla asemaa heikompia kullakin N:n arvolla:

40 dB (vastaa n. 8 S-yksikköä)	N 5
30 dB (—»— 6 —»—)	N 4
20 dB (—»— 4 —»—)	N 3
10 dB (—»— 2 —»—)	N 2
0 dB (—»— 0 —»—)	N 1

0 desibelin tasoero tarkoittaa, että ilmakehän häiriöt ovat yhtä voimakkaita kuin kuunneltava lähetyskin.

P eli *radioaaltojen etenemishäiriöt* ilmenevät tavallisimmin voimakkuuden suhteellisen nopeana vaihteluna. Tähän ryhmään kuuluu paljon myös muilla tavoin ilmeneviä häiriöitä, joita käsitellään tarkemmin huojunnan yhteydessä. Useimmin etenemishäiriöiden arvioinnissa otetaan huomioon vain fading ja siitäkin häipymisen vaihtelun taajuus ja syvyys. Oikeastaan tällöin pitäisi puhua yksinkertaisesti huojunnasta tai häipymisestä etenemishäiriöiden sijasta. Nykyisin aletaan yhä enemmän tämän mukaan puhua kuuluvuuden arvostelun F-arvosta ja SINFOsta entisten P:n ja SINPO:n sijaan.

F:n voi mitata seuraavasti:

<i>häipymisen taajuus</i>	<i>häipymisen syvyys</i>	<i>vastaava F-arvo</i>
0 kpl/min	0 dB	5
alle 6 kpl/min	10 dB tai yli	4
alle 20 kpl/min	20 dB tai yli	3
alle 60 kpl/min	30 dB tai yli	2
yli 60 kpl/min	40 dB tai yli	1

Jos huojunta on hidasta, sen voi helposti sekoittaa signaalin voimakkuuden vaihteluun. Itse asiassa signaalin voimakkuudelle pitäisi antaa sen korkein arvo ko. lähetysten aikana ja laskea voimakkuuden vaihtelut kokonaisuudessaan huojunnaksi. Varsinkin keskiaalloilla usein käytännöllisistä syistä huojunnan vaikutus merkitään signaalin voimakkuuden vaihteluksi.

O eli yleisarvosana on kuuntelijan käsitys kuuluvuuden laadusta. Siihen vaikuttavat kaikki sitä edeltävät SINPON kirjaimet (S vain välillisesti). O:n määrittämisessä voi käyttää paria nyrkkisääntöä, jotta se ei menisi aivan ”päin honkia”. Sille voi antaa saman arvon kuin alin numero I:stä, N:stä tai P:stä. Voi myös laskea yhteen S:n, I:n, N:n ja P:n numeroarvot ja antaa O:n arvon saadun summan avulla seuraavasti: Summa vähintään 19: O=5, summa 16—19: O=4, summa 12—15: O=3, summa 7—11: O=2.

Muita kuuluvuuden ilmoittamisjärjestelmiä.

Edellä oli maininta radioamatöörien RST-asteikosta. Se on lyhenne sanoista Readability, Signal Strength, Tone. Readability vastaa karkeasti SINPON O:ta, ja arvosteluasteikko on samoin 1—5. S tarkoittaa lähetysten voimakkuutta, mutta tässä asteikko on 1—9, ja se vastaa useimpien S-mittareiden asteikon jaottelua. T eli lähettimen äänen laatu arvostellaan sekin 9-jakoisella asteikolla, ja sitä käytetään vain sähkötyksen arvostelussa. SIO on lyhennetty SINPO (N ja P jätetty arvostelematta). Kirjainten merkitys ja arvosteluasteikot vastaavat SINPON kirjaimia.

Myös *Q-lyhenteitä* käytetään jonkin verran kuuluvuuden arvostelussa. Niitä voidaan käyttää samaan tapaan kuin SINPOa, jolloin SINPON eri kir-

jaimilla on Q-vastineensa: S = QSA, I = QRM, N = QRN, P = QSB ja O = QRK. Varsinkin DX-lehdissä on tapana ilmoittaa lokeissa kuuluvuus QSA:n ja QRK:n avulla. Arviointiasteikko on 5-askelinen kuten SINPO.

P. S.

Kuuluvuuden arviointi ja radioasema

Lähettimet kuntoon, antennit ylös ja lähetys käyntiin. OK! Ehkä joku vaivautuu kuuntelemaan. Mutta ellei kuulu? No, joku muistaa kyllä kirjeellä. Ja kirjeitä tulee. Syrjäkylän mummo on sitä mieltä, että ne teitin hartausohjelmat kun kuuluu täällä meilläpäin niin kovin huonosti, ettei meinaa jaksaa kuunnella. On tähän asiantilaan saatava korjaus, herrat herätkää.

Kuuluvuuden tarkkailu, miksi, miten? Ohjelman lähettäjän tarkoituksena on kuuntelijoittensa palveleminen. Toisin sanoen on tärkeitä, että sanoma saapuu perille kutakuinkin nautittavana. On totta, että radioyhtiö voi teoreettisin laskelmin arvioida sen alueen, jolla aseman lähetysten kuuluvuus on hyvä, keskinkertainen tai huono. Tämä pätee varsinkin silloin, kun on kyse lyhyistä välimatkoista, kuten ULA-verkosta käytettäessä. Laskelmia voidaan vielä täsmentää lähettämällä mittausauto kiertelemään maakuntia muutaman sadan kilometrin etäisyydellä lähetyspaikasta. Mutta siirryttäessä pitempiin välimatkoihin ja lyhyiden aaltojen käyttöön, maasta ja maanosasta toiseen tarkoitettuihin lähetyskiin muuttuu tilanne oleellisesti. Enää ei ole pikku juttu lähettää autoja kuuluvuutta tarkkailemaan. Järjetömältä tuntuu ajatus Yleisradion mittausauton matkasta läpi Amerikan mantereitten Alaskasta Tulimaahan, varsinkin kun pitkien matkojen kuuluvuuteen vaikuttavat tekijät vaihtelevat

lähes päivittäin. Menisivät siinä ikä ja terveys, joskin matkustamaan pääsisi.

Kuuluvuuden arviointi lyhytaalloilla. On siis turvaututtava muihin keinoihin. On selvitettävä mittausautoita, kuuluuko esim. Pohjois-Amerikkaan suunnattu lähetys itse paikalla ja jos kuuluu, niin miten hyvin. Nykyisten etenemisenusteitten avulla voidaan melko luotettavasti valita käytettävät taajuudet sellaisiksi, että lähetysten voimakkuus on vastaanottoaikalla riittävä. Ionosfäärin epäsäännöllisyyksien aiheuttamia poikkeamia ei kuitenkaan pystytä ennustamaan, joten niiden esiintyminen on todettava muilla tavoin. Etenemisenusteet eivät myöskään kerro mitään muiden asemien lähetyksistä ja niiden mahdollisesti aiheuttamista häiriöistä. Näistä asioista radioaseman tulisi saada tietoja senhetkistä ja tulevaa tarvetta varten mahdollisimman luotettavalla, nopealla ja halvalla tavalla. Ja mikä onkaan vaivattomampi tiedotusväline kuin kuuntelija. Häneltä on siis tieto saatava. Niinpä ulkomaanlähetysasemat vaihtavat erittäin mielellään QSL-korttejaan ja mahdollisesti muutakin kuuntelijoiden lähettämiin raportteihin.

Suurimpia yhtiöitä lukuunottamatta kuuluvuusraportit ovat asemalle tärkein kuuluvuustietojen lähde. Kuuluvuustiedot saatetaan tarkastaa aseman teknisellä puolella kaikista raporteista tai umpimähkäisesti valitusta osasta raporteja. Kuuluvuustietojen tarkistuksen jälkeen kaikki raportit joutuvat edelleen jollekin toiselle osastolle ohjelmakohtien tarkistusta ja verifiointien lähettämistä varten. Kuuluvuustietoja tutkittaessa kiinnitetään yleensä päähuomio mahdollisiin muiden asemien aiheuttamiin häiriöihin. Suurin merkitys annetaan raporteille, jotka ovat tulleet siltä alueelta, minne ko. lähetys on suunnattu.

Mutta yksilö ei ole mittalaite. Jokai-

nen kuuntelijan lähettämä kuuluvuuden tarkkailuilmoitus (raportti) on yksilöllinen siitäkin huolimatta, että DX-kuuntelija käyttää yleensä erilaisia numerokoodeja (SINPOa ym.) kuuluvuuden laatua edelleen tiedottaessaan. Niinpä raporteja arvioitaessa pyritään jollakin tavoin ottamaan myös kuuntelijan laitteiden laatu huomioon.

Jotta päästäisiin entistä parempiin tarkkailutuloksiin, on perustettu ns. kuuntelul- ja mittausasemia eri puolille maailmaa. Nämä kuuntelevat jatkuvasti joitakin radioyhtiöiden käyttämiä taajuuksia ja kirjaavat kuuluvuustiedot. Nämä ulkomaisten asemien tarkkailutulokset lähetetään aikanaan edelleen kyseisille asemille. Tarkkailun kohteet vaihtelevat tarpeen mukaan. Vuorovieraisuusperiaatteen mukaan asema puolestaan saa vastaavia raporteja muilta kuunteluasemilta.

DX-kuuntelija ja asema. Kuuntelija on tarkkailijana monille ulkomaanlähetyksiasemille lähes korvaamaton. Huolimatta mahdollisista teknisistä tarkkailulaitoksista ja palkatuista kuuluvuustarkkailijoista ainoat takeet siitä, että ohjelmaa kuunnellaan, saadaan kuuntelijoilta. Usein ainoa keino saada selville ulkomaisten kuuntelijoiden määrä ja mielipiteet on arvioida ne saapuneiden kirjeiden (ja siis myös raporttien) avulla. Useat radioyhtiöt ovat kiitollisia jokaisesta kuuluvuuden tarkkailuraportista. Lähettäjä puolestaan voi olla iloinen siitä, että hänen vaatimaton tarkkailupanoksensa on hyödyllinen apu radioaseman lähetysten suunnittelussa. Saavuttaakseen jatkuvan kosketuksen ulkomailla asuvaan tarkkailijaansa useat radioyhtiöt ovat perustaneet kuuntelijakerhoja.

On kuitenkin huomattava, että tämänlaatuinen toiminta ei kata kuin pienen osan radioasemista. Esimerkiksi pienen paikallisen ja kaupallisen aseman toiminnalle on samantekevää,

tarkkaillaanko sen mahdollista kuulamista kaukana toisessa maanosassa, paikassa, jonne aseman lähetyksiä ei ole edes tarkoitettu.

Miksi tarkkailua? Tottahan kuuluu, kun kerran lähetetään. Tietysti, ellei satu niin, että jokin toinen asema tai häirintälähetin lähettää ohjelmaansa samalla taajuudella samaan aikaan tai että kelien vaihtelut yllättävät tehdyt laskelmat. Nämä ja muut vaikuttavat kuuluvuusolosuhteisiin. Pääpiirteissään asema tuntee ne ja osaa varautua niihin, mutta käytäntö ei milloinkaan

ole sama kuin teoria kuuluvuusvaihteluja tarkasteltaessa. Asemalle on elinehto tuntea lähetyksen vastaanotto-olot, ja tarkkailu tuo tietoa. Siksi tarkkailua.

R. W.

Kirjallisuutta

- BBC Engineering Training Supplement No. 13: *Monitoring and Relaying of SW Broadcast Signals*, London.
 CCIR: *Handbook for Monitoring Stations*, Geneva 1968.
 EBU Technical Monograph *Receiving and Measuring Stations for Broadcasting Purposes*, Brussels 1965.

QSL:t ja niiden säilytys

Jyrki K. Talvitie, Pentti Stenman

Kun aloitteleva DX-kuuntelija saa ensimmäiset QSL:nsä, ohittaa QSL:n saamisen riemu tärkeysjärjestyksessä QSL:ien säilyttämispulmat. Tämä pulma tulee sitä ajankohtaisemmaksi mitä enemmän QSL:iä kuuntelijalle siunaantuu. Koska QSL:ien säilyttämisessä esiintyvät pulmat eivät välttämättä tule näkyviin kovin aikaisessa DX-toiminnan vaiheessa, on mahdollisuus epämielekkääseen säilytykseen ja siitä aiheutuviin virheinvestointeihin melko suuri, ellei jo alunperin ole varautunut erilaisten vastaan tulevien ongelmien varalta. Koska nämä ongelmat ovat periaatteessa samanlaisia kaikille DX-kuuntelijoille, kannattaa perehtyä hieman erilaisiin käytännössä esiintyviin QSL:ien säilytysmenetelmiin.

QSL-materiaali

Radioasemilta saapuva materiaali voidaan jakaa neljään pääluokkaan:

- 1) QSL-kortti
- 2) QSL-kirje
- 3) viiri
- 4) muu materiaali

Itse verifiointi sisältyy melkein poikkeuksetta jompaankumpaan kahdesta ensimmäisestä pääluokasta, ja koska näissä luokissa verifiointin koko ja muoto kumpikin ovat suhteellisen standardoituja, ei niiden säilytystavalle

tältä kannalta aseteta kovin suuria vaatimuksia. Mitä enemmän tavaraa halutaan säilyttää ja pitää esillä sitä suuremmat vaatimukset joudutaan asettamaan säilytystavalle. Materiaalin määrän kasvaessa tulee samalla eteen kysymys sen jakamisesta mielekkäisiin osiin. Mikäli edellä esitetyn luokituksen mukainen muu materiaali (kirjekuori, postikortti, valokuva, muu painotuote jne.) halutaan säilyttää itse verifiointin yhteydessä, saadaan varmasti havainnollinen ja mielenkiintoinen kokonaisuus, mutta tällöin tulee välttämättömäksi suunnitella tarkkaan etukäteen, minkälaisia systeemiä jatkossa aikoo noudattaa. Tällöin säästyy myöhemmin mahdollisesti epäonnistuneeksi havaitun säilytysmenetelmän yleensä kalliiksi ja vaivalloiseksi käyvältä muuttamiselta.

Materiaalin jakoperusteita

Luonnollisimmat perusteet QSL-materiaalin jakamiseksi lienevät seuraavat:

- 1) maanosakohtainen jako
- 2) aaltoaluejako
- 3) taajuusjärjestys
- 4) jako maittain
- 5) aikajärjestys

Kullakin menetelmällä on hyvät ja huonot puolensa, mutta koska jokai-

sen omat yksilölliset vaatimukset sanelevat tässä ratkaisun, ei ole tarpeen yrittääkään asettaa menetelmiä mihinkään arvojärjestykseen. Edellä esitettyjä jakotapoja voidaan käyttää joko sellaisinaan tai erilaisina yhdistelminä.

Säilytyspaikkoja

Useimmat, elleivät suorastaan kaikki, DX-kuuntelijat säilyttävät QSL:iään jossakin seuraavista kolmesta vaihtoehdoisesta paikasta:

- 1) laatikko
- 2) seinä
- 3) kansio

Laatikko. Kenkälaatikko lienee klassinen esimerkki säilytyslaatikosta. Sellaisen voi saada halvalla — edellyttäen, että ostaa halvat kengät — ja, odoteltaessa laatikon täyttymistä QSL:illä, on hyvää aikaa mietiskellä, minkälaisen säilytysjärjestelmän aikanaan ottaa käyttöön. Sillä laatikossa säilyttäminen tulee sitä hankalammaksi mitä enemmän tavaraa siellä aikoo säilyttää. QSL:t ovat siellä melko hankalasti käsillä: kirjekuoria on availtava sisällön ihailmiseksi. Yksityistä QSL:ää ei aina aivan vaivattomasti suuresta läjästä löydä, minkä lisäksi kokoelman esittelemisen esim. maallikolle on vaihalloista ja varsin vähän innottavaa. Lisäksi viirit joutuu säilyttämään taitettuina, jolloin ne missään tapauksessa eivät pääse erityisemmin oikeuksiinsa ja saattavat muutoinkin kärsiä.

Seinä. Seinän hyväksikäyttö QSL:iän säilytykseen ei sinänsä ole hassumpi eikä ollenkaan harvinaisen vaihtoehto. Tekeehän menetelmä lisäksi huoneessa selvää jälkeä sikäli, että ei ainkaan ole vaikeata huomata asianomaisista DX-kuuntelijaksi.

QSL-korttien suhteen menetelmä ei tuotakaan sanottavasti muita vaikeuksia kuin sen, että kortit jossain määrin kärsivät Nämä kärsimykset aiheutu-

vat toisaalta kiinnityksen mekaanisista (neulat, naulat, ruuvit) ja toisaalta fysikaaliskemiallisista vaikutuksista (liima, haalistava auringonvalo). Kun QSL:iän saapumisjärjestystä ei sanottavasti itse pysty säätämään, joutuu ne sijoittelemaan yleensä melko sattumanvaraisesti, mikä ei varmastikaan lisää asetelman esteettisiä arvoja. Tällöin ei myöskään juuri ole mahdollista noudattaa mitään kovin kehittynyttä materiaalin jakoperustettakaan sijoittelussa. Kortin kääntöpuoli informaatioon jää sitä paitsi piiloon. QSL-kirjeiden näytteille asettamista ei systeemi mitenkään suosi — ellei nyt sitten ole varaa hankkia niin isoa huoneistoa, että seinäpinnasta ei tule pulaa. Käytännössä siis QSL-kirjeet joudutaan kuitenkin säilyttämään erillään.

Toisaalta taas viirit voivat olla kovinkin edukseen juuri seinällä — edellyttäen, ettei niiden koko ja lukumäärä ole niin suuri, että seinäpinta-ala ei riitä. Tosin viiriinkin sattumanvarainen saapumisjärjestys vaikeuttaa suuresti silmää miellyttävän sijoittelun aikaansaamista. Lisäksi ilmenee tässä systeemissä se vaikeus, että haluttaessa lähteä DX-kerhon kokoukseen kehuamaan omia QSL:iä ja viirejä, on ne joko raastettava seinästä irti tai kiikutettava koko seinä mukana kokouspaikalle.

Muu kuin QSL- tai viirimateriaali jäänee tässä systeemissä kenkä- tms. laatikkoon.

Kiinnitykset seiiniin on parasta suorittaa joko ohuilla neuoilla, kaksipuolisella teipillä tai jollakin hellävaraisella liimalla (esim. kumisementillä).

Kansiot. Henkilökohtaisesti pidän QSL-materiaalin sijoittamista kansioihin kehittyneimpänä systeeminä. Tällöin QSL:t kytkäisäineen ovat vaihtavasti kuljetettavissa, ne voidaan ainakin kansioiden lukumäärää lisäämällä lajitella mielekkäiksi ryhmiksi ja lisäksi

kutakin yksityistä asemaa koskeva materiaali voidaan helposti koota vaivattomasti esiteltäväksi, silmää miellyttäväksi ja hyvin havainnolliseksi kokonaisuudeksi, jota on miellyttävä lukea. Käyttämällä sommittelussa mielikuvitusta on QSL-kansioista mahdollisuus saada syntymään hyvin kiehtova maailman yleisradiotoimintaa kuvaava kokonaisuus.

QSL-kansioiksi soveltuvat parhaiten paperikaupoista tai DX-kerhon tarvikkepalvelusta saatavat A4-kokoiset neli-renkaiset muovikantiset mapit (esim. Wulff 4888). Nämä ovat jo siksikin erityisen suositeltavia, että niitä varten on valmistettu erityisiä QSL-korttien ja -kirjeiden säilytykseen tarkoitettuja muovikuoria. Kun kartonkilehdet ja muovikuoret ovat irrotettavissa, voidaan menetelmää vähin erin myös kehittää kohti tarkoituksenmukaisinta systeemiä ilman, että muutostyöstä välttämättä tarvitsee aiheuttaa kustannuksia ollenkaan. Edellytyksenä tällaisen pitkän tähtäyksen suunnitelman onnistumiselle on se, ettei alun perinkin kiinnitetä samalle sivulle sellaisia QSL:iä, jotka jakoperusteiden mahdollisesti myöhemmin muuttuessa joutuisivat erilleen.

Erityiset QSL-kansiot ovat siinäkin suhteessa kiitollisia, että niiden lehdille voidaan liimailla myös kokonaisuutta elävöittäviä ja kuuntelutilanteita valottavia karttoja, valokuvia ja muuta materiaalia.

QSL-kansioista

Kun QSL-kansioihin joutuu taltioimaan hyvin kirjavaa materiaalia, on syytä jo ennakolta tehdä suunnitelma siitä, miten mikäkin QSL-materiaalin pääluokka on tarkoituksenmukaisinta kiinnittää. Siksi on aihetta kiinnittää huomio eräisiin näkökohtiin kunkin materiaaliuokan kohdalla.

QSL-kortit. QSL-korteille asetetaan lähinnä se vaatimus, että varsinaisen kuvapuolen lisäksi olisi voitava tutkia kääntöpuolta, jolla useimmiten on kiinnostavaa ja oleellista informaatiota. Näin olisi voitava tehdä ilman, että on tarpeen irrottaa QSL:ää kiinnityksensä. Yksipuoliset QSL-kortit voi kiinnittää esimerkiksi itseliimautuvilla kuvakulmilla kansion kartonkilehdille. Kaksipuoliset kortit on paras sijoittaa muovikuoriin. Tällaisia tarkoituksia varten on SDXL:n tarvikkepalvelussa myös 2-taskuisia muovikuoria, joissa esim. noin A6-kokoinen QSL-kortti pysyy mukavasti ojennuksessa, on molemmin puolin luettavissa ja on lisäksi suojassa kateudesta hikoilevien ihailijoiden tahmeilta sormilta.

QSL-kirjeet. Kirjeiden oikea paikka on ilman muuta muovikuorten suojaisa syli. Näin ne ovat vaivattomasti luettavissa, ja samalla ne säilyvät tahriintumattomina. Monasti voi vastauskirje tulla lentopostipaperille kirjoitettuna, ja silloin on olemassa vaara, että kirje vahingoittuu, ellei sitä säilytetä hyvin suojattuna.

Viirit. Normaalit A4-koon kansiot eivät kovin hyvin sovellu viirien säilyttämiseen siitä syystä, että lehden suurin ulottuvuus (noin 30 cm) ei useinkaan riitä viirille, vaan sen joutuu taittamaan. Standaarit sen sijaan mahtuvat hyvin A4-lehdille. Koska kuitenkin varsin harva viiri on pitempi kuin 40 cm, riittää esimerkiksi A3-koon kansio hyvin viirikokoelman säilyttämiseen. Hieman yli 40-senttiset viirit voi sitä paitsi sijoittaa kansiolehden halkaisijan suuntaiseksi, jolloin nekin mahtuvat taittamatta lehdelle. Kiinnityksen voi suorittaa joko kaksipuolisella teipillä tai hellävaraisella liimalla. Ennen lopullista kiinnitystä voi olla aiheellista silittää viirin laskoksia varovasti esim. haalealla silitysraudalla.

Muu materiaali. QSL:ien mukana lähetetyt lisukkeet ja kylkiäiset voi kunakin makunsa mukaan liimailta kansiolehdille tai pussittaa muovikuoriin. Komeapostimerkkiset tai muuten tyylikkäätkirjekuoret antavat varmasti säväyksen mille hyvänsä QSL-kokoelmalle.

Nimilaput. Koska aseman nimi, kuuntelupäivämäärä tai -taajuus eivät aina selvästi käy ilmi QSL:stä, on hyvä kirjoittaa nämä tärkeät yksityiskohdat sopivan kokoiselle tarraetiketille ja kiinnittää tämä joko kansiolehdelle tai muovikuorelle. Tällöin ei asemia koskevia tietoja tarvitse haeskella vanhoista lokikirjoista, WRTH:sta tai muista muistiinpanoista.

J. K. T.

Mikä on QSL

QSL, verifiointi, kuuntelutodiste, lappu, quusilli — nimien määrästä päätellen se on DX-kuuntelijalle rakas, mutta mikä se on? Pulma on siinä, että aseman lähettämä vastaus kuunteluraporttiin ei aina olekaan varsinainen verifiointi. Kuuntelijan lähettämä raportti on saattanut olla täysin oikea, mutta asemalla raportteja käsittelevä henkilö ei ehkä ole täysin ymmärtänyt, mikä QSL tai verifiointi on. On myös mahdollista, että raportti ei ole vastannut aseman kuunteluraportteille asettamia vaatimuksia.

Tämän vuoksi on sovittu eräistä säännöistä, jotka määrittelevät, millainen hyväksyttävän QSL:n tulee olla. Suomen DX-Kuuntelijat ry. on hyväksynyt seuraavat QSL:n muotovaatimukset käyttöön ja niiden soveltamisesta päättää SDXK:n asemalaskentatoimikunta.

1. *QSL:n määritelmä.* QSL:ksi lasketaan kortti tai kirje, josta selviää, että QSL:ssä mainittua radioasemaa on kuunneltu ja että lähetetty kuunteluraportti on siis ollut oi-

kea. Ääninauha, viiri tms. voidaan hyväksyä QSL:ksi vain Asemalaskentatoimikunnan päätöksellä.

2. *Epättydyttävä QSL.* Milloin asema tunnetusti vastaa epättydyttävällä tavalla, voidaan QSL:ksi hyväksyä kortti tai kirje, jossa kiitetään raportista tms. Epäselvissä tapauksissa ratkaisee Asemalaskentatoimikunnan mielipide.

Nämä ehdot ovat varsin väljiä ja niiden takia vastaus joudutaan luokittelemaan QSL:ksi kelpaamattomaksi aniharvoin. Rajatapauksena voidaan hyväksyä jopa sellainen postikortti, jossa on vain aseman lyömä leima "QSL" ilman muita merkintöjä. Kuuntelutodisteeksi kelpaavasta viiristä on esimerkinä vaikkapa espanjalaisen Radio Coruñan viiri, jossa on teksti "Radio Coruña agradece su intervención en programa de la Cadena Radiofónica SER". Tämäntapaisissa epävarmoissa tapauksissa on yleensä syytä kysyä DX-yhdistyksen tai asemalaskentatoimikunnan mielipidettä.

3. *QSL:n kirjoittaja.* QSL:ksi hyväksytään lähettimen omistajayhtiön, ohjelman tuottajayhtiön, jommankumman palveluksessa olevan henkilön tai jonkin muun asemaan riittävän läheisessä suhteessa olevan elimen antama QSL. Aseman nimen, kutsum tai jonkin muun "tuntomerkin" on oltava QSL:ssä.

4. *Epäselvä asema.* Mikäli QSL:n perusteella ei voi yksiselitteisesti määritellä kuunneltua ja QSL:ssä vahvistettua asemaa, QSL lasketaan samaksi kuin minkä tahansa mahdollisesti kysymykseen tulevan aseman QSL.

Jos siis esim. VOA lähettää QSL:n, jossa raportti vahvistetaan oikeaksi, mutta kortista ei mitenkään käy ilmi, mikä VOA:n releasema on ollut kyseessä, QSL lasketaan tavallaan minkä tahansa VOA:n aseman QSL:ksi. Jos sitten raportoi jonkin toisen VOA:n lähetyksen ja saa siitä QSL:n, ensiksi saatu epäselvä QSL lasketaan samaksi kuin tämä jälkimmäinen. Täten esimerkiksi QSL-pisteitä laskettaessa ei pistemäärä nouse. Jos pisteet lasketaan DX-lehden QSL-palstalla maanosit-

tain, ei epäselvän aseman QSL:ää hyväksyttyä ollenkaan, jos mahdollisesti kysymykseen tulevat asemat sijaitsevat eri maanosissa (kuten VOA:n tapauksessa).

5. *Raportti. QSL:n hyväksymisen edellytyksenä on, että sitä vastaava raportti on lähetetty asemalle.*

Tämä merkitsee mm. sitä, että sellainen QSL ei kelpaa, jonka asema on lähettänyt erehdyksessä esim. vastauksena tavalliseen kirjeenvaihtoon.

6. *PPC—QSL. Kuuntelijan itsensä valmistamaa ja radioaseman vahvistamaa QSL:ää (ns. prepared post card = PPC—QSL) ei hyväksytä.*

P. S.

Kirjallisuutta

- LA-QSL List.* Toim. Z. Jacobsson. Riksförbundet DX-Alliansen, Stockholm 1970. Luettelo Pohjoismaihin saaduista Latinalaisen Amerikan asemien QSL:istä. 96 s.
- LA-tilasto 1969.* Suomen DX-Kuuntelijat ry, Helsinki 1970. Monistettu luettelo Suomessa 1969 kuulluista Latinalaisen Amerikan asemista lyhytaalloilla. 7 s.
- QSL-tilasto 1954—69.* Toim. Gunhard T. Kock. Suomen DX-Kuuntelijat ry, Helsinki 1970. 16 s.
- Suomen QSL-tilasto.* Laadittu vuodesta 1963 lähtien, ja julkaistu kunkin vuoden alussa DX-Kuuntelijassa. Vuodesta 1971 lähtien julkaistu suppeampana SDXK-Bulletinin liitteenä.
- Suomen keskiaaltokausitilasto.* Julkaistu vuosittain alkaen keskiaaltokaudesta 1962—3. Kauden 1970—1 tilasto julkaistiin yhteistyönä ruotsalaisen Arctic Radio Clubin kanssa.